

İsrail Soykırımına Karşı Hukuki Bir Yaptırım Önerisi: Tanıma Kararının Askıya Alınması

İsrail'in 7 Ekim 2023 tarihinden bu yana, başta Gazze Şeridi olmak üzere Filistin'de masum sivillere yönelik gerçekleştirmiş olduğu saldırılar, eşi benzeri görülmemiş bir insani felakete yol açmıştır. Uluslararası insan hakları norm ve ilkeler ihlal edilerek bölgede; hastanelere, sivil yerleşim yerlerine, dini mensubiyeti fark etmeksizin ibadethanelere, uluslararası insani yardım kurumlarının yer aldığı alanlara yönelik havadan ve karadan saldırılar neticesinde çoğu kadın ve çocuk olmak üzere binlerce masum sivil hayatını kaybetmiştir.

İşgalci İsrail'e küresel çapta gösterilen tüm tepkilere rağmen İsrail'in Filistin halkına yönelik sistematik bir şekilde devam eden ve artık telafisi imkânsız boyutlara ulaşan insanlık dışı katliamları, insanları mülklerinden etme politikaları açıkça soykırım ve insanlığa karşı suç işlediğinin bir göstergesidir.

İsrail, yakın tarihte uluslararası hukuka ve taraf olduğu uluslararası hukuk kaidelerine aykırı şekilde Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin 25 Mart 2024 tarihinde aldığı derhal ateşkes kararını uygulamayarak bölgedeki insani krizi çözülemez hale getirmektedir. BM Sözleşmesi'nin 25. maddesine göre Güvenlik Konseyi kararları BM'ye taraf devletler için bağlayıcı olmasına rağmen İsrail'in ateşkes kararına uymaması uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Temel hak ve özgürlüklerle yakından ilişkili olan barış hakkı, en temel insan haklarından biridir. İnsan haklarının her yönüyle yok sayılıp tanınmadığı, adaletsizliklerin en fazla yaşandığı savaş dönemlerinde barış hakkının savunulmasının kritik önemi haizdir. Bunlara rağmen İsrail, BM Güvenlik Konseyi'nin derhal ateşkes çağrısına, Uluslararası Adalet Divanı'nın bölgeye insani yardımın ulaştırılmasını içeren tedbir kararlarına ve garantör devletlerin ateşkes girişimlerine riayet etmeyerek Gazze'deki insan hakkı ihlallerine devam etmektedir. İsrail, tüm bu kararlara, düzenlemelere ve tepkilere rağmen Filistin'in geneline yaymaya devam ettiği ve Filistin halkını yok etmeyi amaçlayan saldırılarıyla tüm Dünyanın gözleri önünde soykırım ve savaş suçu işlemektedir. İsrail'in Filistin'e yönelik soykırım ile dahi tanımlanamayacak düzeye ulaşan bu vahşeti daha fazla insanlık dramına yol açmadan bir an önce sona erdirilmelidir. Bu da ancak ve ancak caydırıcı yaptırım ile mümkün olabilmektedir.

İsrail'in neredeyse bir asırdır uyguladığı fakat 7 Ekim 2023 tarihinde artık Dünya Kamuoyuna mâl olan uluslararası hukuka, insancıl hukuka, soykırım sözleşmesine, vicdana aykırı olan bu eylemlerinin durdurulmasının artık tek yolu kalmıştır. İsrail'e karşı caydırıcı güç kullanmak. Zira başta Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı sayın Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere pekçok uluslararası siyasetçi, akademisyen ve hukuk adamı artık İsrail'i hırsız, haydut ve terör devleti olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda Filistin topraklarında kalıcı ateşkes sağlanıp iki devletli çözüm fiilen uygulanana kadar İsrail'in devlet olarak tanındığı bakanlar kurulu kararının aşağıda izah edeceğim üç farklı gerekçe baz alınarak askıya alınması mümkündür. Tanımanın geri çekilmesi veya askıya alınması uluslararası hukukta nadir başvuru, ancak örnekleri bulunan bir uygulamadır. Tanımanın askıya alınması, devletler arasında diplomatik ilişkiyi koparmadan, o devletin meşruiyetine yönelik bir eleştiri veya tepki olarak işlev görebilir.

İsrail'in Kuruluşu Uluslararası Hukuka Aykırıdır

İsrail'in devletleşme süreci BM Genel Kurulu tarafından alınan 181. Sayılı taksim kararı ile başlıyor. Bu taksim kararı Filistin topraklarının yüzde 56,5'ini nüfusun üçte birini oluşturan Yahudilere bırakmıştır. Filistin trajedisinin bir etnik temizlik olarak gün geçtikçe derinleşmesi tam da bu bağlam içerisinde düşünülmelidir.

BM Genel Kurulunun almış olduğu 181. sayılı Taksim Kararı uluslararası hukuka aykırıdır. En başta belirtmek gerekir ki bilineceği üzere Genel Kurul'un bağlayıcı bir karar alma yetkisi yoktur. Bağlayıcılığı olmayan 181. sayılı BM Genel Kurulu Kararı da uygulanması zorunlu yani İsrail devletinin tanınması yükümlülüğü doğuran bir karar değildir. BM Güvenlik Konseyi (BMGK) 181. sayılı Karar'ı bağlayıcı bir

karar haline getirmek istemiş ancak Aralık 1947 yılında gerçekleşen oturumlarda uzlaşma sağlanamamıştır. Kararın gelmiş olduğumuz 2025 yılı itibarı ile halen dahi bağlayıcılığı yoktur. Ayrıca bu karar "self determinasyon" ilkesine de aykırılık teşkil etmektedir.

181. sayılı karar Arap ülkeleri ve Filistin halkınca kabul edilmemiştir. Hem bağlayıcı olmayan hem de tarafların üzerinde uzlaştığı bir çözüm getiremeyen 181. sayılı Karar temelinde bir Yahudi devleti ilanı hukuki temelde yoksun bir işlem olmuştur. Nitekim Arap devletleri ve diğer birçok devlet, BM Genel Kurulu Kararı ile bağlı olmadıklarını ilan etmiş, hatta bölgede vesayet yönetimini yürütmüş olan İngiltere dahi Filistinlilerin ve Yahudilerin kabul etmediği bir kararın uygulanması için bölgedeki gücünü kullanmayacağını ifade etmiştir.

Genel Kurul sürecini siyasi bağlamda incelediğimizde ilk iki oylamada istediği sonucu elde edemeyen ABD, tüzüğe aykırı olarak gerçekleşen 29 Kasım 1947 tarihli üçüncü oylamada Latin Amerika ülkelerine yaptığı baskılar neticesinde bir oy farkla amacına ulaşmış ve 181. sayılı kararın kabulüne zemin hazırlamıştır. İzlenilen bu politika uluslararası hukuka aykırıdır. Nitekim Uluslararası Hukukun en temel ilkelerinden birisi olan ve aynı zamanda BM Kurucu Antlaşması'nın m.2/4 göre "Devletler uluslararası ilişkilerinde askeri güce başvuramaz ve askeri güç tehdidinde de bulunamazlar." Bu anlaşma hükümleri bağlayıcıdır daha da ötesi bu norm *jus cogens (uluslararası devletler topluluğu tarafından hiçbir sapmaya izin verilmeyen norm)* haline gelmiştir. ABD bağlayıcı olan bu normu açıkça ihlal etmiştir. Tüm bu sebeplerden dolayı İsrail'in uluslararası hukuk bağlamında devletleşme sürecini başlatan taksim kararı yok hükmündedir.

Özetle BM Genel Kurulu'nun aldığı ve İsrail'in Devlet olarak ilanını sağlayan 181. sayılı Taksim Kararı da uygulanması zorunlu yani yükümlülük doğurmayan, self determinasyon hakkını ihlal ettiğinden, askeri güç kullanılarak aldırıldığından, iki tarafları olarak kabul edilmeyen ve neticeten ilan edilen İsrail devletinin tanınması yükümlülüğü doğuran bir karar olmadığı sabittir. Türkiye'nin yok hükmünde olan bu karar bağlamında İsrail'i derhal tanıma kararı da yok hükmündedir. Her halükârda bölgesel ve küresel çıkarlar doğrultusunda tanınması icap ediyor ise de dahi bu tanıma artık şarta bağlanmalıdır.

Adalet Divanı 19.07.2024 Tarihli Görüşünde İsrail'in Yasa Dışı Bir Devlet Olduğunu Belirtmiştir

Birleşmiş Milletlerin yargı organlarından birisi de Uluslararası Adalet Divanıdır. Divanın; devletler arasındaki ihtilafları çözmek ve uluslararası kuruluşların talebi üzerine hukuki uyuşmazlıklarda istişari görüşünü bildirmek olmak üzere iki esas görevi vardır. Divanın birinci temel görevi devletler arası ihtilafları çözmektir. Güney Afrika tarafından İsrail'e karşı açılan Soykırım Sözleşmesinin ihlaline ilişkin dava da bu kapsamdadır. Divan; 26/01/2024, 28/03/2024, 25/05/2024 tarihli ihtiyati tedbir kararlarıyla İsrail'in Soykırım Sözleşmesi'ni ihlal ettiğini belirterek saldırıların son vermesini istemiştir. Bu kararlar ile de esasen işgalci İsrail'in eylemlerinin soykırım suçu kapsamında olduğu hukuken tespit edilmiştir. Soykırım davası halihazırda devam etmektedir. Devletlerarası ihtilaflara yönelik Divanın vermiş olduğu ihtiyati kararlar da kesin hüküm mahiyetindedir. Dolayısıyla tarafların bir diğer ifadeyle İsrail'in karara uyması uluslararası hukuk açısından bir zarurettir. Ancak İsrail ve destekçilerinin hukuk tanımamazlıkları nedeniyle 580'i aşkın gündür Filistin topraklarında soykırıma devam etmektedir.

Divanın ikinci temel görevi ise hukuki konularda istişari görüşünü sunmaktır. Bu görüşün hukuki bir bağlayıcılığı olmasa da Divanın görüşlerine uluslararası hukuk kurallarının ve devletler arası ilişkilerin belirlenmesi noktasında uygulamada büyük önem atfedilmektedir. BM Genel Kurulu tarafından 30 Aralık 2022'de kabul edilen A/RES/77/247 sayılı kararla Uluslararası Adalet Divanı'ndan "İsrail'in Doğu Kudüs de dâhil olmak üzere İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki Politika ve Uygulamalarından Kaynaklanan Hukuki Sonuçlara" ilişkin şu iki konuda görüşüne başvurmuştur;

- "(a) İsrail'in Filistin halkının kendi kaderini tayin hakkını (Self Determinasyon) sürekli ihlal etmesinden, Kudüs şehrinin demografik yapısını, karakterini ve statüsünü değiştirmeye yönelik tedbirler de dâhil olmak üzere 1967'den beri işgal altında tuttuğu Filistin topraklarını uzun süreli işgal, yerleşim ve ilhak etmesinden ve ilgili ayrımcı mevzuat ve tedbirleri kabul etmesinden kaynaklanan hukuki sonuçlar nelerdir?
- "(b) İsrail'in yukarıda atıfta bulunulan politika ve uygulamaları işgalin hukuki statüsünü nasıl etkilemektedir ve bu statünün tüm Devletler ve Birleşmiş Milletler için doğurduğu hukuki sonuçlar nelerdir?"

Divan, istişari görüş hakkında karar vermeden önce aralarında Türkiye'nin de bulunduğu onlarca ülkeden görüşler almıştır. Nihayetinde Adalet Divan'ı 19/07/2024 tarihinde 7 maddelik özet kararıyla İşgal edilmiş Filistin toprakları hakkında istişari kararını Dünya Kamuoyuna açıklamıştır. Divan'ın aldığı kararları madde madde şu şekildedir;

- İsrail Devleti'nin İşgal Altındaki Filistin Topraklarında varlığını sürdürmesi hukuka aykırıdır.
- İsrail Devleti, İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki hukuka aykırı varlığına mümkün olan en kısa sürede son verme yükümlülüğü altındadır.
- İsrail Devleti, tüm yeni yerleşim faaliyetlerini derhal durdurmak ve tüm yerleşimcileri İşgal Altındaki Filistin Topraklarından tahliye etmekle yükümlüdür.
- İsrail Devleti, İşgal Altındaki Filistin Topraklarında ilgili tüm gerçek ve tüzel kişilere verilen zararı telafi etmekle yükümlüdür.
- Tüm Devletler, İsrail Devleti'nin İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki Yasadışı Varlığından Kaynaklanan Durumu Yasal Olarak Tanımama ve İsrail Devleti'nin İşgal Altındaki Filistin Topraklarında devam eden varlığının yarattığı durumun sürdürülmesine yardım veya destek sağlamama yükümlülüğü altındadır.
- Birleşmiş Milletler de dahil olmak üzere uluslararası örgütler, İsrail Devleti'nin İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki yasadışı varlığından kaynaklanan durumu yasal olarak tanımama yükümlülüğü altındadır.
- Birleşmiş Milletler ve özellikle görüş talep eden Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi, İsrail Devletinin İşgal Altındaki Filistin Topraklarındaki hukuksuz varlığına mümkün olan en kısa sürede son vermek için gereken kesin yöntemleri ve daha fazla eylemi değerlendirmelidir.

Adalet Divanı'nın aldığı bu karar bağlamında tüm devletler İsrail'in Filistin topraklarındaki yasa dışı varlığından kaynaklanan durumu yasal olarak tanımama, bu durumun sürdürülmesine yardım ve destek vermeme yükümlülüğü altındadır. BM de dâhil olmak üzere uluslararası kuruluşların da benzer biçimde İsrail'in Filistin topraklarındaki yasa dışı varlığından kaynaklanan durumu yasal olarak tanımama yükümlülüğü bulunmaktadır.

Ayrıca Güney Afrika Cumhuriyeti, İsrail Devleti'nin 7 Ekim 2023'ten sonra Gazze'de başlattığı askeri operasyonlar sonucunda 1948 tarihli Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ni (Soykırım Sözleşmesi) ihlal ettiği iddiasıyla 29 Aralık 2023 tarihinde Uluslararası Adalet Divanı'na başvurmuştur. Divan 26 Ocak 2024 tarihinde ihtiyati tedbir talebiyle ilgili kararını vermiştir. Bu karardan kısa süre sonra 12 Şubat 2024 tarihinde Güney Afrika Divana yaptığı başvuruyla ilave ihtiyati tedbirler alınmasını talep etmiştir. Divan, 15 Şubat 2024 tarihinde, Güney Afrika'nın ilave tedbir talebiyle ilgili kararını vermiştir. Güney Afrika önceki tedbirlerin sonuç vermediği ve durumun giderek kötüleştiği gerekçesiyle bir kez daha başvuruda bulunarak (6 Mart 2024) tedbirlerde değişiklik ve ilave tedbirler alınmasını istemiştir. Bunun üzerine Divan 28 Mart 2024 tarihinde yeni bir ihtiyati tedbir kararı vermiştir. Gazze'yle ilgili verilen üç geçici tedbir kararında açıkça vurgulanan soykırım riskinin önlenmesine ve sivil halkın insani yardım almasının temin edilmesine yönelik yükümlülüklerin ihlal edilmesine neden olacak biçimde askeri operasyonlarına devam etmektedir. Oysaki dünyada hiçbir ülke hukukun üstünde değildir.

Güvenlik Konseyi Kararları İle İsrail'in Yasa Dışı Bir Devlet Olduğunu Tespit Eder Niteliktedir

Filistin-İsrail sorunu özelinde, 1946-2022 yılları arasında BM Güvenlik Konseyi'nde altmış iki karar kabul edilmiştir. 62 tane BM Güvenlik Konseyi kararından 14 tanesinin (%22,58) taraflar arasında ateşkesin sağlanması, uygulanması ve ihlaline yönelik olduğu ile ilgilidir. Şiddet eylemlerinin durdurulması ve barışın tekrar sağlanmasına yönelik ise 18 (%29,03) çağrının olduğu görülmüştür. Kararların 30 tanesinin (%48,39) ise İsrail'in işgal etmiş olduğu topraklardaki Filistinlilere yönelik insan hakları suçlarını belirten Dördüncü Cenevre Sözleşmesine (%30,65) ve uluslararası hukuka (%17,74) aykırı hareket ettiği durumları içermektedir. BM Güvenlik Konseyi'nde alınan kararlar, devletleri bağlayıcı nitelikte olup bu kararlara uyulmaması durumunda Güvenlik Konseyi, yaptırım sağlama amacıyla özel yetkilerle donatılmıştır.

Genel olarak İsrail'in Filistin coğrafyasının farklı bölgelerinde temel insan haklarını yaygın ve sistematik bir şekilde ihlal etmeye devam etmektedir. İsrail'in bir bütün olarak güvenlik odaklı olduğunu iddia ettiği eylemleri kendisini meşru temelde savunması gerekçesinden ziyade esasen Filistin halkının daha fazla saf dışı bırakılması, baskı altında kalmasını sağlama ve sonuçta "insansızlaştırılmış" bir Filistin bölgesi

oluşturulması amacı güdülmektedir. Bu çerçevede de “meşru savunma” gerekçesi İsrail’in kullanabileceği hukuki bir gerekçe olmanın çok ötesinde bir soykırımı arz etmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak hukukun gereğini yerine getirebilecek bir gücün oluşturulup bugüne kadar uygulanmamış hukuk kurallarının gereğinin zorla da olsa uygulanması seçeneği de İsrail’in soykırımının engellenmesi minvalinde artık meşru bir zaruret arz ediyor. Güvenlik Konseyi ve Adalet Divanı’nın kararlarının fiilen uygulanabilmesi Türkiye öncülüğünde İsrail’e karşı uygulanacak ortak hukuki bir tavrı artık kaçınılmaz kılmaktadır. Bu tavrın öncülüğünü ise İsrail’in Devlet olarak tanıma kararının askıya alınması güçlü bir caydırıcılık oluşturacaktır. Türkiye öncülüğünde böyle bir kararın alınmış olması dünya kamuoyunda da ciddi bir etki yapacaktır. Nitekim İsrail’e karşı uluslararası toplumun en azından büyük bir kısmının beraber hareket etmesi durumunda kısa vadede İsrail’in devam eden saldırılarının durdurulmasına neden olacaktır. Aynı şekilde dünya kamuoyu tarafından İsrail’e soykırımı durdurması için baskı artacaktır. Baskı ise kalıcı ateşkes ve iki devletli çözümü beraberinde getirecektir. İki Devletli çözüm ile beraber de Filistin artık gözlemci üye statüsünde bir devlet değil tam anlamıyla devlet olarak kabul edilecektir.